

Delrapport fra arbeidsgruppen som skal kartlegge økonomiske konsekvenser av covid-19- situasjonen for kommunesektoren

Oktober 2020

Innhold

1	Innledning	3
1.1	Bakgrunn	3
1.2	Mandat	4
2	Økonomiske konsekvenser av covid19-situasjonen	5
2.1	Tallgrunnlag og metode	8
2.2	Merutgifter og mindreinntekter i tjenestene	9
	Kommunene	9
	Fylkeskommunene	12
2.3	Skatteinntekter, lønns- og prisvekst og arbeidsgiveravgift	13
	Lavere skatteinntekter	13
	Lavere lønns- og prisvekst	Feil! Bokmerke er ikke definert.
	Redusert arbeidsgiveravgift	16
	Vedlegg 1 Spørreskjema til kommunene og fylkeskommunene	17
	Vedlegg 2 Økte bevilgninger til kommunesektoren gjennom 2020 som følge av virusutbruddet	19

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

Regjeringen satte ned en arbeidsgruppe for å gå gjennom hvilke typer utgifter og inntekter som blir påvirket av utbruddet av koronaviruset, og gi et anslag på hvor mye de ulike typene utgifter og inntekter utgjør. Arbeidsgruppen består av representanter fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Finansdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Samferdselsdepartementet, Kunnskapsdepartementet, kommunesektoren og KS.

Stortingets anmodningsvedtak nr. 414 (2019–2020) av 19. mars 2020, sier at kommunene og fylkeskommunene skal kompenseres for urimelige virkninger av skattesvikt, inntektsbortfall og merutgifter i forbindelse med håndteringen av smittesituasjonen og endret økonomisk utvikling siden vedtatt statsbudsjett.

Stortinget har i anmodningsvedtak nr. 718 (2019-2020) av 17. juni 2020 bedt om at regjeringen i tilknytning til nysalderingen av statsbudsjettet for 2020 vurderer behovet for kompensasjon til kommunesektoren i lys av ny informasjon både om merutgifter og inntektsbortfall i kommunesektoren, utvikling i skatteinngang og lønns- og prisutvikling.

Arbeidsgruppen avgir derfor nå en delrapport med sine første vurderinger,¹ som et bidrag til beslutningsgrunnlaget i regjeringens vurdering til nysalderingen.

¹ Arbeidsgruppen gjør ikke egne vurderinger av kommunesektorens skatteinntekter, men legger Finansdepartementets skatteanslag til grunn. Det samme gjelder deflatoren for kommunale utgifter.

1.2 Mandat

Mandat for arbeidsgruppe for å kartlegge økonomiske konsekvenser av covid19-situasjonen for kommunesektoren

Bakgrunn

Utbruddet av koronaviruset vil i betydelig grad påvirke kommunenes og fylkeskommunenes inntekter og utgifter i innværende år. Det er imidlertid stor usikkerhet rundt hvor store de økonomiske konsekvensene av virusutbruddet vil være.

Som følge av dette vil regjeringen nedsette en arbeidsgruppe med representanter fra staten og kommunesektoren for å gi faglige vurderinger av de økonomiske konsekvensene som koronautbruddet har hatt for kommunesektoren.

Flere tiltak har allerede blitt iverksatt, slik som økt rammetilskudd til kommuner og fylkeskommuner og kompensasjon for inntektsbortfall fra foreldrebetaling innen barnehage og skolefritidsordningen, jf. Prop. 52 S (2019-2020), Prop. 67 S (2019-2020) og Prop. 73 S (2019-2020). I tillegg til utbetalinger gjennom de ordinære kriteriene i rammetilskuddet, er det også bevilget skjønnsmidler som skal fordeles av fylkesmennene etter behov. Regjeringen vil komme tilbake til ytterligere tiltak i revidert nasjonalbudsjett for 2020.

Mandat

Arbeidsgruppen skal:

1. Systematisk gå gjennom hvilke typer utgifter eller inntekter som blir påvirket av utbruddet av koronaviruset både direkte og indirekte.

Dette kan for eksempel knytte seg til merutgifter/mindreinntekter som reduserte foreldrebetalingen innen barnehage og SFO, økte utgifter til sykehjem og hjemmetjenester, økte utgifter til smittevernustyr og andre helserelaterte utgifter, transportbehov, større behov for renhold for å forebygge smitte e.l. Konjunkturrelaterte merutgifter som for eksempel sosialhjelpsutgifter skal også kartlegges. Det kan også knytte seg til mindreutgifter/merinntekter som f.eks. lavere kostnadsvekst.

Arbeidsgruppen skal ikke gjøre egne vurderinger av kommunesektorens skatteinntekter, men legge Finansdepartementets skatteanslag til grunn. Det samme gjelder deflatoren for kommunale utgifter.

2. Gi et anslag på hvor mye som de ulike typene utgifter og inntekter under punkt 1 utgjør.

Arbeidsgruppen skal ikke drøfte spørsmål rundt størrelsen på kompensasjon av merutgifter og mindreinntekter. Arbeidsgruppen skal bestå av representanter fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Finansdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Samferdselsdepartementet, Kunnskapsdepartementet og KS. Kommunal- og moderniseringsdepartementet leder arbeidsgruppen.

Arbeidsgruppen skal avgi en endelig rapport innen 1. april 2021. Det vurderes underveis i arbeidet om gruppen også skal avgi en eller flere delrapporter.

2 Økonomiske konsekvenser av covid-19-situasjonen

Stortinget har bedt regjeringen komme tilbake i nysalderingen av statsbudsjettet for 2020 med en vurdering av de økonomiske konsekvensene for kommunesektoren. Arbeidsgruppen har på denne bakgrunn kartlagt hvilke merutgifter og mindreinntekter kommunesektoren har hatt som følge av utbruddet av koronaviruset, og også gitt et anslag for disse ut 2020.

Anslagene omfatter merutgifter og mindreinntekter som er *direkte og indirekte relatert til virusutbruddet*. De direkte merutgiftene og mindreinntektene omfatter for eksempel utgifter til smittevernutstyr, testing og testkapasitet, smittesporing, lønnsutgifter og kompensasjon til henholdsvis egne ansatte og til fastleger som har vært i isolasjon og karantene, og økt renhold. Det omfatter også lavere brukerbetaling som følge av for eksempel stengte barnehager og skoler, innenfor praktisk bistand i omsorgssektoren og bortfall av billettinntekter for kollektivtransporten.

De indirekte merutgifter er utgifter knyttet til kommunale og fylkeskommunale oppgaver, som kun indirekte følger av virusutbruddet. Dette omfatter blant annet økte utgifter til økonomisk sosialhjelp og reduserte inntekter fra havnevirksomhet og parkering.

Samlet anslås totale netto merutgifter og inntektsbortfall for sektoren til om lag 14 mrd. kroner i 2020, jf. tabell 1. Av dette anslås de økonomiske konsekvensene for kommunene til om lag 10 mrd. kroner og for fylkeskommunene til om lag 4 mrd. kroner.

For kommunene kan om lag halvparten av anslåtte merutgifter og inntektsbortfall henføres til helse- og omsorgstjenestene, hvor økte utgifter til lønn, testing, smittesporing, smittevernutstyr samt kostnader knyttet til isolasjoner og karantene er de største enkeltpostene. Rundt 20 prosent kan henføres til grunnskole og barnehage, hvor tapte inntekter i stengningsperioden mars/april hadde størst økonomisk effekt. De resterende merutgiftene og inntektsbortfall fordeler seg på kultur, idrett og økonomisk sosialhjelp, samt enkelte andre tjenester.

For fylkeskommunene er de økonomiske konsekvensene av virusutbruddet i all hovedsak knyttet til reduserte billettinntekter i kollektivtransporten.

De utvalgte kommunene og fylkeskommunene ble også bedt om å melde inn eventuelle besparelser som følge av virusutbruddet, for eksempel som følge av innsparinger på eleveksamen, mindre reise- eller kursvirksomhet e.l. Denne besparelsen er da trukket fra i anslagene, slik at anslagene i tabell 1 for merutgiftene er oppgitt netto for de enkelte tjenestene. Økte bevilgninger til kommunesektoren gjennom 2020 som følge av virusutbruddet er ikke hensyntatt i tallene. Merutgifter og mindreinntekter i de enkelte tjenestene er nærmere beskrevet i avsnitt 2.2.

Anslagene er beheftet med stor usikkerhet. Utgiftene baserer seg på innrapporterte tall for alle fylkeskommunene, samt et utvalg kommuner, som så er aggregert opp til et anslag på nasjonalt nivå. Det vil kunne variere noe hva som ligger til grunn for tallene i enkeltkommuner, men som et utgangspunkt kan anslagene sies å illustrere merutgiftene som følger av virusutbruddet utover de opprinnelig budsjetterte rammene i kommunene og fylkeskommunene. Oppgaver som følger av TISK-strategien og beredskapsarbeid er fortsatt under utvikling, og det er derfor større usikkerhet knyttet til merutgiftene hvor utgiftene til dette arbeidet inngår enn anslag ene for inntektsbortfall. Omdisponering av ressurser mellom ulike tjenesteområder fanges kun opp i de innrapporterte utgiftene gjennom overtidbetaling og eventuelle vikarkostnader. Arbeidsgruppen har ikke sett på eventuelle betydninger dette kan ha hatt for kvaliteten i tjenestetilbudet.

I tillegg er det lagt til grunn en forutsetning om at smittesituasjonen på rapporteringstidspunktet (slutten av september) i de kommunene og fylkeskommunene som inngikk i undersøkelsen, vil

Tabell 1 Anslåtte merutgifter og mindreinntekter som følge av virusutbruddet. Kommuner og fylkeskommuner. Milliarder kroner.¹

	Anslag per 31. august 2020	Anslag for resten av året	Sum 2020
Kommuner			
Merutgifter (netto) ²	4,0	2,4	6,4
Helse og omsorg	3,0	1,7	4,7
Barnehage og grunnskole	0,5	0,3	0,8
Økonomisk sosialhjelp	0,1	0,1	0,3
Øvrige tjenester ³	0,4	0,3	0,6
Mindreinntekter	2,8	0,8	3,6
Foreldrebetaling barnehage og SFO	1,5	0,0	1,5
Brukerbetalinger og refusjoner helse og omsorg	0,2	0,1	0,3
Kultur og idrett	0,5	0,3	0,8
Øvrige mindreinntekter	0,6	0,4	1,0
Sum merutgifter (netto) og mindreinntekter	6,7	3,2	10,0
Lavere skatteinntekter (Finansdepartementets anslag) (+)			2,7
Mindreutgift som følge av redusert pris- og lønnsvekst (-)			5,9
Mindreutgift som følge av redusert arbeidsgiveravgift (-)			1,6
Sum kommuner			5,2
Fylkeskommuner			
Merutgifter (netto)	-0,2	0,1	-0,1
Samferdsel	-0,1	0,0	-0,1
Videregående opplæring	0,0	0,0	0,0
Øvrige tjenester	0,0	0,0	0,0
Mindreinntekter	2,6	1,4	4,0
Samferdsel	2,3	1,3	3,6
Tannhelse	0,2	0,1	0,3
Videregående opplæring	0,1	0,0	0,2
Øvrige tjenester	0,0	0,0	0,0
Sum merutgifter (netto) og mindreinntekter	2,5	1,4	3,9
Lavere skatteinntekter (Finansdepartementets anslag) (+)			0,9
Mindreutgift som følge av redusert pris- og lønnsvekst (-)			1,0
Mindreutgift som følge av redusert arbeidsgiveravgift (-)			0,2
Sum fylkeskommuner			3,6
Sektoren samlet¹			
Merutgifter (netto)	3,8	2,5	6,3
Mindreinntekter (+)	5,4	2,2	7,6
Lavere skatteinntekter (Finansdepartementets anslag) (+)			3,6
Mindreutgift som følge av redusert pris- og lønnsvekst (-)			6,9
Mindreutgift som følge av redusert arbeidsgiveravgift (-)			1,8
Sum sektoren samlet			8,8

¹ Avvik mellom leddene og summen skyldes avrunding.

² I begrepet netto merutgifter er eventuelle innsparinger trukket fra.

³ Inkluderer også mindreutgifter (f.eks. lavere vikarbruk) hvor kommunene som inngikk i undersøkelsen, ikke har spesifisert hvilken tjeneste det gjelder, selv om det i realiteten kan knytte seg til skole, barnehage eller helse og omsorg.

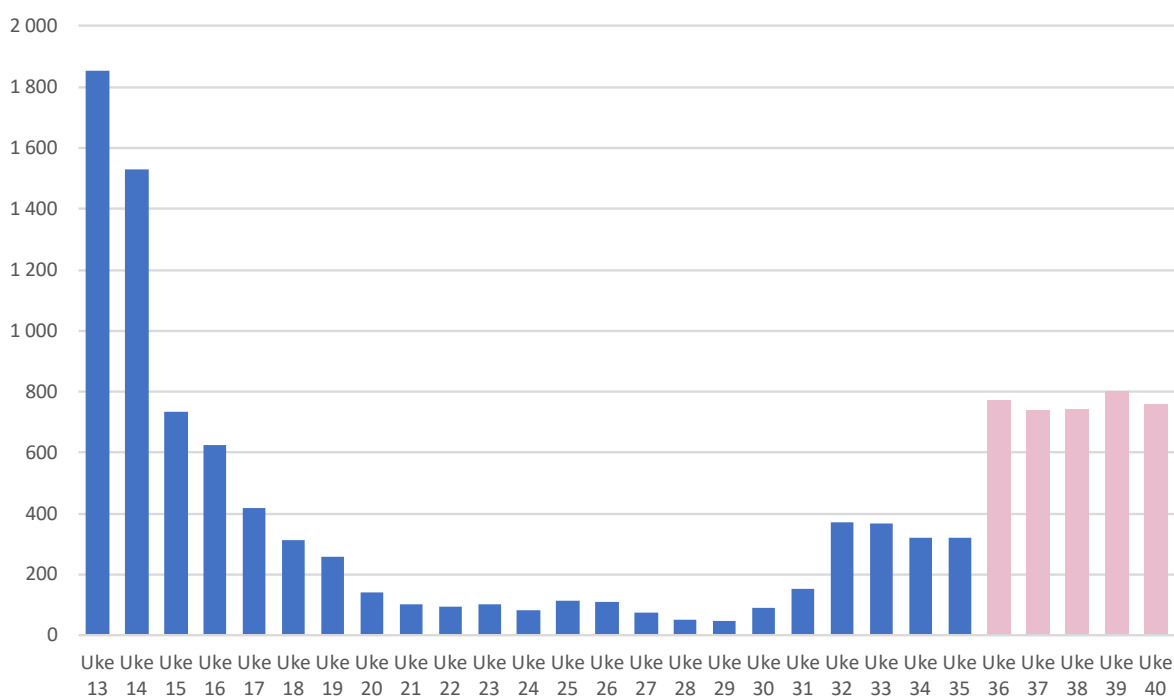
Kilde: KS, Finansdepartementet og arbeidsgruppen for å kartlegge økonomiske konsekvenser av covid19-situasjonen for kommunesektoren

vedvare ut året og at forholdsregler praktiseres som på det tidspunktet resten av året. Smittetrykket vil ha stor innvirkning på påløpte utgifter og tapte inntekter og anses å være den største usikkerhetsfaktoren for tallanslagene for 3. tertial. Figur 1 viser smittetrykket fra slutten av mars og fram til rapporteringstidspunktet for undersøkelsen, hvor smittetrykket så langt i 3. tertial framgår av de røde søylene. Det er usikkert i hvilken grad kommunene klarte å fange opp kostnadene knyttet til endringen i smittetrykket.

Arbeidsgruppen har i tråd med mandatet lagt til grunn Finansdepartementets anslag for skatteinntektene og lønns- og prisveksten (kommunal deflator) i 2020. Videre er det lagt til grunn Finansdepartementets anslag for kommunesektorens besparelse som følge av midlertidig reduksjon i arbeidsgiveravgiften. Skatteinntektene, effekten av lavere arbeidsgiveravgift og av lavere lønns- og prisvekst er nærmere omtalt i avsnitt 2.3.

Kommunene og fylkeskommunene har blitt styrket med økte bevilgninger etter saldert budsjett for 2020. En oversikt over økte bevilgninger til kommunesektoren gjennom 2020 som følge av virusutbruddet finnes i vedlegg 2.

Konjunkturutviklingen i etterkant av virusutbruddet har også andre økonomiske konsekvenser for kommunesektoren, slik som for eksempel reduserte netto renteutgifter som følge av lavere rentenivå, verditap på finansplasseringer som følge av nedgangen i aksjemarkedene og lavere eieruttak fra egne selskaper. Dette er forhold knyttet til kommunenes og fylkeskommunenes finansielle disposisjoner. Kommunesektorens finansielle disposisjoner er ikke en del av kommuneopplegget, og kommunene og fylkeskommunene bærer selv risikoen ved slike tilpasninger.

Figur 1 Antall nye registrerte smittede i Norge per uke.

Kilde: Folkehelseinstituttet

2.1 Tallgrunnlag og metode

Anslagene for netto merutgifter og mindreinntekter er i hovedsak basert på en undersøkelse som KS gjennomførte i september 2020 blant alle fylkeskommunene og i 21 kommuner, som til sammen omfattet 45 pst. av innbyggerne. Arbeidsgruppen har kommet med innspill til spørsmålene som ble sendt til kommunene og fylkeskommunene i forkant av utsendelsen. Spørreskjemaet som ble utsendt gjengis i vedlegg 1.

Anslagene baserer seg på innrapporterte regnskapstall fra kommunene og fylkeskommunene for 1. og 2. tertial (januar–august) 2020 og kommunenes anslag for 3. tertial (september–desember) 2020. I anslagene for 3. tertial er det forutsatt samme smittenivå som på rapporteringstidspunktet, dvs. i slutten av september.

KS har hatt hovedansvaret for å bearbeide de innrapporterte tallene og utarbeide anslag på nasjonalt nivå. Arbeidsgruppen har hatt tilgang til det fullstendige tallgrunnlaget. Regnskapstallene fra undersøkelsen er, i den grad det har vært mulig, sammenholdt og sett opp mot annen tilgjengelig statistikk for utviklingen t.o.m. august 2020, f.eks. innenfor barnehage gjennom BASIL (Barnehage-Statistikk-Innrapportering-Løsning) og grunnskole gjennom GSI (Grunnskolens informasjonssystem). For andre sektorer foreligger det kun årlig rapportering, og det har derfor ikke vært mulig å vurdere kommunenes anslag utover de innrapporterte regnskapstallene på nåværende tidspunkt. Med ytterligere medgått tid vil det foreligge et bedre kunnskapsgrunnlag når arbeidsgruppen skal levere sin sluttrapport i 2021.

Samtlige fylkeskommuner inngår i undersøkelsen, men for kommunene er de innrapporterte tallene aggregert opp til nasjonalt nivå for de ulike tjenestoområdene basert på innrapporteringen fra et utvalg kommuner. For å anslå de økonomiske konsekvensene for de resterende 335 kommunene som ikke inngikk i undersøkelsen, og for å kunne aggregere tallene opp til nasjonalt nivå, har arbeidsgruppen benyttet én metode for helse- og omsorgstjenestene og en annen metode for de øvrige tjenestene.²

Arbeidsgruppens vurdering har vært at smittetrykket i de ulike kommunene egner seg best for å anslå merutgiftene og mindreinntektene innen helse- og omsorgstjenestene på nasjonalt nivå, og de innrapporterte tallene indikerer også at det er en sammenheng mellom antall smittetilfeller og økte kostnader. I beregningen av de økonomiske konsekvensene innenfor helse- og omsorgstjenestene er kommunene delt inn i to grupper etter smittenivå per innbygger. Blant de 21 kommunene som inngikk i undersøkelsen faller åtte kommuner inn under gruppen med høy smitte (over 23 smittet per 10 000 innbygger per 1. september 2020), mens 13 kommuner faller inn under gruppen med lav smitte (samlet smittetall på 14,2)³. De resterende 335 kommunene har et smittetall på 12,6. Anslag for disse kommunene aggregeres basert på kommunene med lav smitte etter innbyggertall.

For de øvrige sektorene påvirker smittetrykket i mindre grad variasjonene i merutgifter og mindreinntekter mellom kommunene. Dette har blant annet sammenheng med den nasjonale nedstengingen i mars hvor alle skoler og barnehager ble stengt uavhengig av lokal smitte. For disse tjenestene er det tatt utgangspunkt i de 14 kommunene i undersøkelsen som ikke er en del

² Arbeidsgruppen har også vurdert andre metoder som er en kombinasjon av kommunistørrelse og smittetrykk. I den ene metoden ble 11 kommuner med lav smitte utenfor storbynettverket brukt for å aggregere anslag for 335 kommuner. I den andre ble alle kommunene utenom Oslo brukt for å aggregere anslag for de øvrige 335 kommunene. De ulike tilnærminger gir ikke store forskjeller i anslagene.

³ Smittetallene er antall som har vært smittet i kommunen fra pandemiens start til 1. september * 10 000 / folketallet i kommunen.

av KS' storbynettverk⁴. Anslag for 335 kommunene som ikke var en del av undersøkelsen, er aggregert basert på disse 14 kommunene etter innbyggertall.

2.2 Merutgifter og mindreinntekter i tjenestene

Kommunene

Helse og omsorg

Koronapandemien har utfordret de kommunale helse- og omsorgstjenestene på ulike måter og i ulik grad avhengig av i hvilket omfang den enkelte kommune har vært rammet av covid-19-utbrudd. Tjenestene er i stor grad lovpålagte og må løses uavhengig av en pågående pandemi. Dette fordi kommunen må sørge for at alle som oppholder seg i kommunen tilbys forsvarlige helse- og omsorgstjenester.

Kommunene er ansvarlig for beredskap og smittevern i kommunen, og det er kommunene som er ansvarlig for gjennomføringen av TISK-strategien (testing – isolering – smittesporing – karantene).

Alle kommuner ventes å ha hatt merutgifter til smittevern, slik som utstyr, personell og renhold under koronapandemien, mens det vil være store variasjoner i hvor mye ressurser kommuner må bruke på for eksempel TISK-strategien.

Kommunene har stor frihet i oppgaveløsning og disponering av personell. Dette kan føre til at personell i noe grad omdisponeres til andre tjenester under koronapandemien. Samtidig har regjeringen vært tydelig på at man i størst mulig grad skal unngå å omdisponere personell som yter tjenester til særlig sårbare grupper som tjenester til barn og unge. Eventuelle endringer i tjenestetilbudet fanges ikke opp av denne undersøkelsen.

Det er til dels store variasjoner mellom enkeltkommuner. Arbeidsgruppen legger KS-undersøkelsen til grunn for sitt anslag. De samlede merutgiftene innenfor helse og omsorg for kommunene anslås til om lag 4,7 mrd. kroner, samt et anslag for mindreinntekter for helse og omsorg er på om lag 0,3 mrd. kroner. Om lag 2/3 av kostnadene knytter seg til 1. og 2. tertial, mens det resterende er anslag for 3. tertial. Merutgiftene fordeler seg grovt sett på følgende underkategorier:

Merutgifter lønn, unntatt fastleger

Kommunene har hatt en merkbar belastning på helse og omsorgstjenestene. Drift av ordinære tjenester er ressurs- og kostnadskrevende i personell og utstyr under koronapandemien, samtidig som beredskapsarbeid, smittevern og TISK-strategien krever store ressurser. I undersøkelsen er det kartlagt merutgifter for sektoren, men fastlegene er egen kategori. Denne kategorien omfatter derfor lønnsutgifter for alle personellgrupper utenom fastlegene.

Smittevernutstyr

Kommunene har hatt betydelige merutgifter knyttet til smittevernutstyr i 2020. I tillegg vil staten i 2020 gi smittevernutstyr tilsvarende om lag 800 mill. kroner som fordeles uten krav om betaling

⁴ Inkluderer syv av de største kommunene i Norge: Oslo, Bergen, Trondheim, Stavanger, Kristiansand, Bærum og Tromsø.

fra kommunene, jf. Prop. 127 S (2019–2020). Dette beløpet er ikke hensyntatt i arbeidsgruppens beregning av merutgiftene. Den 23. september 2020 fikk kommunene beskjed om at den ekstraordinære ordningen med sentralt innkjøp opphører ved årsskiftet, og at kommunene må starte arbeidet med å bygge opp lokale lagre. Dette inngår ikke i undersøkelsen. De vesentligste utgiftene ved dette antas å komme i 2021. Nødvendige ekstrakostnader vil bli kompensert av staten.

Andre merutgifter, unntatt fastleger

Kommunene har i 2020 hatt behov for å etablere koronaklinikk/ beredskapsplasser, samt utgifter til å knyttet til gjennomføring av testing, smittesporing og isolering/karantene.

Videre er det foretatt en beregning av "diverse merutgifter" innenfor helse- og omsorgstjenestene. Dette omfatter renhold, vakthold, sikring, lager, logistikk, mv, utstyr (inkl. data), materiell, rekvisita, konsulenttjenester, kjøp fra private, mm.

Merutgifter fastleger

Legetjenesten har vært sentral i perioden under epidemien. Denne kategorien omfatter merutgifter knyttet til fastleger, kjøp av allmennlegetjenester, kompensasjon for karantene og isolasjon, legevakt og kommuneoverlege.

Barnehage og grunnskole

Alle barnehager og utdanningsinstitusjoner ble stengt fra og med 13. mars 2020. Barn og unge med behov for sammensatte tjenester eller som kommunen på andre måter mente var sårbare, skulle likevel kunne gå i barnehage, skole og i skolefritidsordningen (SFO). Videre hadde barn og unge med foreldre i kritiske samfunnsfunksjoner mulighet til å få gå i barnehage, skole og på SFO i stengningsperioden.

Barnehagene ble åpnet igjen fra 20. april, mens grunnskoletrinnene 1.–4. og SFO for 1.–4. trinn ble åpnet igjen 27. april. Fra 11. mai åpnet skolene for alle trinn. Nasjonale smittevernveiledere for barnehage og skole ble publisert hhv. 15. april og 20. april. Smitteverntiltakene innebar blant annet at de fleste barnehagene og skolene måtte ha mindre grupper enn vanlig. Ved barnehage- og skolestart høsten 2020 måtte alle barnehager og skoler fortsatt følge (reviderte) smittevernveiledere. Kommunene har derfor hatt merkostnader til barnehager og skoler også etter gjenåpningen til vikarer, ekstra renhold m.m.

I undersøkelsen fra KS ble kommunene bedt om å rapportere bortfall av foreldrebetaling for barnehager og SFO i perioden med stenging, inkludert refusjon til private barnehager, og merutgifter som følge av smitteverntiltak påløpt per 2. tertial og anslag for 3. tertial (ut året).

Basert på innrapporterte tall fra kommunene, er det anslått mindreinntekter for alle kommuner på 1,5 mrd. kroner. Dette er i all hovedsak knyttet til perioden barnehager og skoler var stengt. Kunnskapsdepartementet har også gjort anslag på mindreinntekter knyttet til tapt foreldrebetaling i barnehager og SFO, og har beregnet at det totalt utgjorde 1,5 mrd. kroner for kommunene. Begge anslagene inkluderer refusjoner fra kommunene til private barnehager for tapt foreldrebetaling.

Netto merutgifter er anslått til 0,5 mrd. kroner for 1. og 2. tertial, og om lag 0,3 mrd. kroner for 3. tertial, til sammen 0,8 mrd. kroner for 2020. For å drive på rødt eller gult nivå, er erfaringen at svært mange kommuner og barnehageeiere mener det er behov for enten å styrke bemanningen utover det ordinære eller å redusere åpningstiden. Fra kommunene side rapporteres det om problemer med å rekruttere inn nok vikarer. Endring i tjenestetilbudet, blant annet som følge av at

det ikke kan settes inn vikarer, fanges ikke opp av denne undersøkelsen, og er dermed ikke del av anslagene.

Samlet utgjør mindreinntekter og netto merutgifter om lag 2,3 mrd. kroner for 2020 for barnehage og grunnskole.

Sosialhjelp

Det var ventet at koronapandemien ville føre til en økning i antall sosialhjelpsmottakere i 2020. Arbeids- og velferdsdirektoratet har utarbeidet en veileder for forenklet behandling av vedtak om økonomisk sosialhjelp som følge av koronasituasjonen. Den gir veiledning på hvordan NAV-kontoret kan sikre forsvarlig saksbehandling i en situasjon med større press på de sosiale tjenestene. Rapporter som Arbeids- og velferdsdirektoratet har innhentet fra de største byene og på fylkesnivå, indikerer imidlertid at det ikke har vært noen stor økning i antall søknader om økonomisk sosialhjelp.

De innrapporterte tallene i undersøkelsen for merutgifter til økonomisk sosialhjelp fram til 2. tertial etterlater de samme inntrykket. Basert på innrapporterte tall fra kommunene er det etter anslått merutgifter på om lag 0,15 mrd. kroner for 1. og 2. tertial 2020. Anslaget for 3. tertial er om lag 0,1 mrd. kroner. Til sammen antas merutgiftene til økonomisk sosialhjelp for kommunene å bli 0,3 mrd. kroner for 2020.

Kultur og idrett

Restriksjonene som ble innført den 12. mars har også berørt kultursektoren og idrett ved at aktiviteter har blitt avlyst, utsatt eller blitt gjennomført på en annen måte enn planlagt. Mindreinntektene for kommunene er anslått til om lag 0,8 mrd. kroner.

Kommunene har også hatt merutgifter som følge av at aktiviteter er blitt gjennomført i henhold til smittevernbestemmelser. Det foreligger ikke konkrete anslag på merutgifter for kultur og idrett, men det er grunn til å anta at deler av merutgiftene under *øvrige merutgifter* er knyttet til dette området. Innen kulturfeltet kan ulik organisering av driften, blant annet i kommunale foretak og interkommunale selskaper, bidra til at mindreinntekter og merkostnader i mindre grad kan være rapportert inn i kommunenes tall.

Øvrige merutgifter

Dette omfatter blant annet koronatelefon, IKT/kommunikasjon, renhold på øvrige sektorer, barnevern, rus og psykisk helse og samferdsel i kommuner. Merutgifter til kultur og idrett kan også være ført her. Samlet sett er dette i denne kategorien anslått til merutgifter på 0,9 mrd. kroner i 2020.

Øvrige mindreinntekter

Dette er en samlekategori for øvrige mindreinntekter. Som følge av den globale pandemien har anløp i kommunale havner blitt lavere enn ventet. Dette gjelder i første rekke cruisetrafikken, men også annen anløpstrafikk. I tillegg kan det i denne kategorien for eksempel omfatte parkering, kulturskole og kantine. Samlet er disse mindreinntektene anslått til 1,0 mrd. kroner for 2020 for kommunene.

Fylkeskommunene

Kollektivtransport

Unntakssituasjonen som inntraff 12. mars medførte at passasjerinntektene gikk drastisk ned, samtidig som tjenesteproduksjonen som hovedprinsipp ble opprettholdt med samme standard og dekningsgrad for å sikre at en samfunnskritisk funksjon ikke ble satt ut av spill.

Kollektivselskapene har i liten grad mulighet for å redusere kostnadene, først og fremst grunnet krav og behov om tilstrekkelig kapasitet til at smittevernfarene kan overholdes under reise, men også grunnet varslingsfrist i kontraktene med operatørene. Kollektivtransport ble også tidlig definert som samfunnskritisk infrastruktur som måtte opprettholdes.

For fylkeskommunene dreier mindreinntektene seg både om lavere inntekter fra ordinære passasjerer og fra skoleskyss, dvs. bortfall av refusjon fra kommuner. Antallet ordinære passasjerer har vært lavere i perioden etter virusutbruddet, blant annet som følge av oppfordringen til å benytte hjemmekontor og benytte annen transport enn kollektiv der det er mulig. Behovet for skoleskyss i mars/april ble redusert på grunn av stengte skoler.

Mindreinntektene er anslått til 3,6 mrd. kroner, hvorav 2,3 mrd. er anslått for de to første tertialene og 1,3 mrd. knytter seg til 3. tertial. Av de samlede mindreinntektene kan om lag 90 mill. kroner henføres til skoleskyss, som i sin helhet knyttet seg til 1. og 2. tertial.

Innenfor merutgiftene kan det dreie seg om økte utgifter til renhold og andre smitteverntiltak, ekstraordinære administrative utgifter og eventuelle merutgifter knyttet til skoleskyss. Noen fylkeskommuner nedjusterte ruteproduksjonen under den mest intense perioden med nedstengning. For disse er det innrapportert eventuelle besparelser som er oppnådd gjennom dialog mellom oppdragsgiver og operatørselskap eller lignende, slik som for eksempel avtalte lettelser i vederlag for bortfall av variable utgifter og permitteringer på operatørens hånd. For kollektivtransporten er nettoutgiftene samlet sett anslått til å bli om lag 100 mill. kroner lavere i 2020, i all hovedsak som følge av redusert rutetilbud i 1. og 2. tertial.

Samlet sett anslås netto merutgifter og mindreinntekter for samferdsel til 3,5 mrd. kroner, hvorav 2,2 mrd. kroner er per 1. og 2. tertial og 1,3 er anslått for 3. tertial.

Tannhelse

Innen tannhelse er de økonomiske konsekvensene blant annet knyttet til reduserte inntekter fra den økonomiske aktiviteten (ordinær pasientbehandling). Omfanget av den økonomiske aktiviteten varierer mye mellom fylkeskommunene. I mars og april 2020 var dette tilbudet tilnærmet nedstengt. Tapte pasientinntekter er oppgitt til 200 mill. kroner per 2. tertial, og anslaget for 3. tertial er i underkant av 60 mill. kroner, til sammen om lag 260 mill. for hele 2020.

Eventuelle ekstra ressurser for å ta igjen etterslepet i behandlingen av prioriterte grupper er forsøkt fanget opp i undersøkelsen. Smittevernreglene medførte større tidsbruk og større akkumulert etterslep.

Anbefalingene knyttet til smittevern i odontologisk praksis, blant annet for å ivareta lovpålagt akuttfunksjon, gir merutgifter. Fylkeskommunene brutto merutgifter er anslått til 30 mill. kroner for 2020, men motsvares av reduserte utgifter til tannteknikk, forbruksmateriell, reiser o.l. Samlet sett er det meldt inn en liten, netto mindretgift på 20 mill. kroner i 2020, som knytter seg til 1. og 2. tertial, mens de to effektene er anslått å gå om lag i null i 3. tertial.

Videregående opplæring

Alle utdanningsinstitusjoner ble stengt fra og med 13. mars 2020. Det var en gradvis åpning for noen trinn fra 27. april, og fra 11. mai ble skolene åpnet for alle trinn. Nasjonale smittevernveiledere for skolen ble publisert 20. april. Smitteverntiltakene innebar at de fleste skolene blant annet måtte ha mindre grupper enn vanlig, og eleveksamener ble avlyst.

Brutto merutgifter er anslått til 130 mill. kroner i 2020, hvorav renhold og smittevern står for nærmere halvparten. Øvrige kostnader har vært knyttet til utstyr til digital undervisning, overtidsarbeid, administrasjon og avbrutte studieturer. Det har vært lavere utgifter, anslått til 110 mill. kroner i 2020 grunnet bla. avlysning av eleveksamener og kurs til ansatte samt redusert vikarbruk. Samlet gir dette netto merutgifter på 20 mill. kroner i 2020.

Innen videregående opplæring har de største økonomiske konsekvensene knyttet seg til mindreinntekter, totalt anslått til 130 mill. kroner for 2020. Om lag halvparten kommer fra lavere salg i kantine og/eller ved restauranter i tilknytning til matfagene, mens det resterende hovedsakelig knytter seg til lavere inntekter fra utleie, avmeldte kandidater til privatisteksamen og avlyste kurs.

Samlet utgjør mindreinntekter og netto merutgifter om lag 150 mill. kroner for hele 2020. Av dette var om lag 80 mill. kroner påløpet per 2. tertial, mens 70 mill. kroner er anslått for 3. tertial. Omdisponeringer inngår ikke i anslaget.

Lavkonjunktur i næringslivet vil kunne øke behovet for videregående opplæring. Kunnskapsdepartementet har allerede fått mange henvendelser knyttet til at flere enn normalt benytter seg av retten. Arbeidsgruppen har ikke gjort en vurdering av omfanget av dette.

Øvrige tjenester

I undersøkelsen fra KS er det ikke rapportert om merutgifter og mindreinntekter for fylkeskommunene utover kollektivtrafikk, tannhelse og videregående opplæring. Arbeidsgruppen understreker at det kan være mangler i datagrunnlaget for øvrige fylkeskommunale oppgaver, for eksempel innen kultur og idrett.

2.3 Skatteinntekter, lønns- og prisvekst og arbeidsgiveravgift

Lavere skatteinntekter

Kommunesektorens skatteinntekter i 2020 ble i Revidert nasjonalbudsjett 2020 anslått til om lag 5,3 mrd. kroner lavere enn anslått i saldert budsjett for 2020. Skattesvikten er i hovedsak en følge av koronapandemien. I forbindelse med Prop. 126 L vedtok Stortinget økt verdsettelsesrabatt i formuesskatten for aksjer, driftsmiddel mv., noe som reduserte kommunesektorens skatteinntekter med ytterligere 0,55 mrd. kroner. Sektoren ble kompensert for denne endringen gjennom tilsvarende økt rammetilskudd.

I nasjonalbudsjettet for 2021 ble anslaget for kommunesektorens skatteinntekter oppjustert. Skatteinngangen fra forskuddstrekket hittil i år er høyere enn anslaget i revidert nasjonalbudsjett skulle tilsi, noe som reflekterer en raskere bedring i arbeidsmarkedet enn ventet i mai samt videreføring av utvidede inntektssikringsordninger. I tillegg viser ny informasjon at utbyttene i 2019 ble en del høyere enn anslått. Kommunesektorens skatteinntekter anslås nå å bli om lag 3,6 mrd. kroner lavere i 2020 enn forutsatt i saldert budsjett, fordelt med 2,7 mrd. kroner for kommunene og 0,9 mrd. kroner for fylkeskommunene.

Lavere lønns- og prisvekst

Koronapandemien har bidratt til en betydelig nedjustering av anslaget på lønns- og prisvekst i kommunesektoren (den kommunale deflatoren) i 2020 sammenlignet med anslaget på 3,1 pst., som lå til grunn i kommuneopplegget for 2020 i saldert budsjett. Finansdepartementet anslo den kommunale deflatoren til 1,4 pst. i Revidert nasjonalbudsjett 2020. I Nasjonalbudsjettet 2021 er anslaget oppjustert til 1,6 pst. som følge av en oppjustering av både lønns- og prisveksten fra anslagene i mai.

Den kraftige nedjusteringen av kostnadsveksten i 2020 innebærer isolert sett en vesentlig økning i sektorens kjøpekraft. Denne virkningen har derfor blitt synliggjort som en del av de økonomiske virkningene av pandemien.⁵ Effekten ble i Nasjonalbudsjettet 2021 anslått til 8,2 mrd. kroner, 0,9 mrd. kroner ned fra 9,1 mrd. kroner slik den ble anslått i revidert budsjett, dersom en regner effekten på kommunesektorens samlede inntekter i 2020 innenfor kommuneopplegget.

Arbeidsgruppen har sett nærmere på kommunesektorens mulighet til å realisere det økte økonomiske handlingsrommet som følge av lavere lønns- og prisvekst i 2020 enn budsjettet med og konkludert med å holde følgende utenfor beregningsgrunnlaget for sektorens besparelse:

- *Gebyr og brukerbetaling knyttet til kommunale tjenester hvor det er lovmessige krav om at eventuelle besparelser skal tilfalle kjøperen av tjenesten innen rimelig tid.*
Selvkostområdet omfatter de kommunale tjeneste vann, avløp og renovasjon samt byggesaksbehandling og SFO. Kommunene som subsidierer disse tjenestene, der dette er tillat, vil kunne realisere en effekt av lavere lønns og prisvekst ved å holde gebyrene fast slik at gebyrene dekker en høyere andel av kostnad enn opprinnelig forutsatt.
En gjennomgang av statistikk for ulike selvkostområder, viser at det med unntak av renovasjon, er krevende å entydig identifisere hvor stor andel av gebyrinntektene som kommer fra tjenester som er 100 % brukerfinansiert. Det skyldes at det på flere områder er ulik praksis mellom kommuner. Etter en samlet vurdering mener arbeidsgruppen at det er grunnlag for å holde 1/3 av gebyrgrunnlaget utenfor beregningen.⁶
- *Øremerkede tilskudd som er kostnadsdekkende eller refusjonsordninger, hvor lavere kostnader vil føre til redusert tilskudd.* Etter en gjennomgang av 60-postene innenfor kommuneopplegget, med vekt på de største tilskuddene, ser det ut til at kommunesektoren trolig ikke vil ha mulighet til å kunne realisere økt handlingsrom på om lag 2/3 av tilskuddsmidlene. Her inngår blant annet toppfinansieringsordningen for ressurskrevende tjenester på 10,7 mrd. kroner.

⁵ Det er vanlig praksis at hele det makroøkonomiske bildet i kommunesektoren vurderes på nytt i revidert budsjett, men normalt følges endringer i deflatoren av om lag tilsvarende endringer i skatteanslagene. Nettoeffekten på kommunesektorens økonomi er derfor vanligvis beskjedne, og dette bakgrunnstallet har under normale omstendigheter ikke direkte budsjettkonsekvenser. Lavere anslag på kostnadsveksten og lavere skatteanslag henger nært sammen da lavere lønnsvekst bidrar til å redusere begge. Lavere anslag på kostnadsveksten og lavere skatteanslag henger nært sammen da lavere lønnsvekst bidrar til å redusere begge. Når en nå skal vurdere kommunesektorens samlede økonomiske virkninger av koronapandemien er det derfor viktig også å synliggjøre sektorens økte kjøpekraft ved lavere kostnadsvekst sammen med anslaget på skatteinngangen.

⁶ Med gebyrer her menes summen av «Brukerbetaling og gebyrer», «gebyrer» og «Salgs- og oppdragsinntekter» i SSBs statistikk over offentlige finanser. Det ses her bort fra inntekter fra bompenger, som ikke er en del av kommuneopplegget.

- *Deler av andre overføringer fra statsforvaltningen som ikke inngår i statsregnskapets 60-poster, slik som 70-poster.* Det usikkert hvor mye økt økonomisk handlingsrom sektoren kan hente ut på disse øvrige inntektene. For enkelte av overføringene, slik som spillemidler fra Norsk Tipping knyttet til idretts- og kulturformål, er det grunn til å tro at sektoren ikke vil kunne realisere en besparelse. Som en forenklet tilnærming har arbeidsgruppen derfor valgt å holde alle øremerkede tilskudd utenfor beregningen slik at det gjøres en samlet korreksjon av øremerkede tilskudd og andre overføringer.
- *Deler av kommunesektorens frie inntekter som går til å dekke utgifter hvor lavere kostnadsvekst i liten grad kan realiseres,* slik som utbetalinger til økonomisk sosialhjelp og tilskudd til lærebedrifter. Etter en samlet vurdering legger arbeidsgruppen til grunn at kommunesektoren ikke kan realisere økt kjøpekraft på utgifter som tilsvarer om lag 5 pst. av sektorens frie inntekter.

Med bakgrunn i en helhetlig vurdering anslår arbeidsgruppen at kommunesektorens potensial for å realisere økt kjøpekraft til 6,9 mrd. kroner, som følge av en reduksjon i kommunal deflator i 2020 fra 3,1 pst. til 1,6 pst. Kommunenes økte kjøpekraft anslås til 5,9 mrd. kroner, mens fylkeskommunenes økte kjøpekraft anslås til 1,0 mrd. kroner.

Av den anslåtte deflatoreffekten på 6,9 mrd. kroner, er det en begrenset del som ikke kan realiseres som økt kjøpekraft i 2020 og dermed heller ikke benyttes til å dekke koronarelaterte kostnader. Det skyldes i all hovedsak at beregningsgrunnlaget ikke er korrigert for utgifter som sektoren ikke kan realisere en besparelse på i år, men hvor utgiftene inngår i langsiktige kontrakter eller justeres senere år som følge av lavere kostnadsvekst i år. Den kommunale deflatoren er ment å fange opp den løpende kostnadsveksten for kommunesektoren, og anslaget på besparelsen forutsetter at kommunesektoren kan realisere den lavere løpende kostnadsveksten.⁷

For eksempel er kommunenes finansiering av private barnehager fastsatt i forskrift og beregnet med utgangspunkt i den kommunale deflatoren som ble fastsatt i statsbudsjettet i fjor høst.⁸

Kommuner og fylkeskommuner har i tillegg betydelige utgifter til avtaler og kontrakter der prisjusteringsfaktor for 2020 allerede er satt og hvor kommunen ikke kan realisere effekt av lavere pris og lønnsvekst i år. Dette gjelder for eksempel tilskudd på kultur- og idrettssektoren, husleieutgifter, kjøp av pleie og omsorgstjenester fra private samarbeidspartnere og kjøp av tjenester innen samferdsel. Muligheten kommunene og fylkeskommunene har til å justere kontraktene slik at de gjenspeiler den lavere kostnadsveksten i år avhenger av hvordan den enkelte kontrakt er utformet. Dersom kontraktene ikke gir rom for prisjusteringer underveis er dette til gunst for kommunesektoren hvis kostnadsveksten blir høyere enn forutsatt, mens det er en ulempe for sektoren når kostnadsveksten blir mindre enn forutsatt. Over tid vil dette jevne seg ut, men i år vil ulempen for kommunesektoren være større enn vanlig.

På den annen side er øremerkede tilskudd utenfor kommuneopplegget ikke inkludert i beregningen av deflatoreffekten for 2020. Mesteparten av dette er knyttet til integreringsfeltet og årsaken til at tilskuddene holdes utenfor kommuneopplegget er at bevilgningene varierer svært mye fra år til år. Innretningen av dem skiller seg ikke fra tilskudd innenfor kommuneopplegget.

⁷ Den historiske kostnadsveksten beregnes basert på SSBs prisindekser. Med langsiktige kontrakter menes det her avtaler for perioder utover det som prisindeksene fanger opp.

⁸ Finansiering av private barnehager i 2020 tar utgangspunkt i kommunenes kostnader til egne barnehager i 2018, justert med den kommunale deflatoren slik den anslås for 2019 og 2020 i Nasjonalbudsjettet 2020.

Flesteparten av tilskuddene knyttet til integrering er per capita-tilskudd der lavere kostnadsvekst vil kunne gi økt handlingsrom.

Redusert arbeidsgiveravgift

Arbeidsgiveravgiften for 3. termin (for aktivitet i mai og juni, med ordinært forfall 15. juli) ble redusert med fire prosentenheter.⁹

Det samlede provenytapet som følge av endringen er anslått til 8 mrd. kroner bokført i 2020.

Kommunesektorens utgifter til arbeidsgiveravgift i 2020 anslås redusert med 2,2 mrd. kroner som følge av nedsettelsen 3. termin. Effekten av lavere arbeidsgiveravgift virker kun på lønnskostnadene. Det innebærer at for en relativt kapitalintensiv sektor som vann, avløp og renovasjon blir effekten av lavere arbeidsgiveravgift relativt liten sammenlignet med effekten av lavere kommunal deflator hvor alle kostnader legges til grunn. For enkelthetens skyld har arbeidsgruppen likevel beregnet kommunesektorens økte økonomiske handlingsrom på tilsvarende måte som effekten av lavere lønns- og prisvekst. I all hovedsak innebærer det at lønnsutgifter knyttet til tjenester som er 100 pst. brukerfinansiert eller finansieres av øremerkede tilskudd holdes utenfor beregningen. Kommunesektorens besparelse som følge av reduksjon i arbeidsgiveravgiften anslås da til 1,8 mrd. kroner, fordelt slik at 1,6 mrd. kroner tilfaller kommunene og 0,2 mrd. kroner tilfaller fylkeskommunene. Kommuner og fylkeskommuner i sone 5 betaler ikke arbeidsgiveravgift og fikk et tilskudd tilsvarende 4 pst. av lønnskostnadene. Dette er ikke inkludert i anslaget for kommunesektorens reduserte utgifter som følge av lavere arbeidsgiveravgift.

⁹ Forfall for 3. termin er utsatt til 15. oktober.

Vedlegg 1 Spørreskjema til kommunene og fylkeskommunene

Tabell 1 Spørreskjema til kommunene¹

	Medgått første åtte mnd.				Anslag 3. tertial			
	Jan	Feb	...	Aug	Sep	Okt	Nov	Des
Helse og omsorg								
Merutgifter lønn (fratrukket refusjoner) utover det som er rapportert i linje 20 – 27								
Smittevernustyr								
Merutgifter Koronasenter/beredskapsplasser mv								
Smittesporing								
Testing og testkapasitet								
Isolasjon og karantene								
Teststasjoner-grensekommuner								
Merutgifter fastleger kjøp allmenlegetjenester								
Kompensasjon fastleger i karantene og isolasjon								
Renhold								
<u>Andre merutgifter helse og omsorg (spesifiser i påfølgende linjer)</u>								
<u>Inntektsbortfall helse og omsorg (spesifiser ytterligere i påfølgende linjer)</u>								
Bortfall refusjonsinntekter								
Reduserte inntekter egenandel praktisk bistand								
Barnehage								
<u>Nasjonal stengningsperiode (statlig kompensasjon skal ikke trekkes fra)</u>								
Tapte inntekter fra foreldrebetaling i kommunale barnehager								
<u>Merutgifter etter nasjonal gjenåpning barnehage (spesifiser ytterligere i påfølgende linjer ved behov):</u>								
Lønnsutgifter								
Renhold								
Tilskudd for kompensasjon ekstra utgifter private barnehager								
<u>Inntektsbortfall barnehager etter nasjonal stengningsperiode (spesifiser ytterligere i påfølgende linjer ved behov):</u>								
Tapte foreldrebetaling i kommunale barnehager i kommunal stengningsperiode.								
Grunnskole								
<u>Britto inntektsbortfall i nasjonal stengningsperiode (kompensasjon skal ikke trekkes fra)</u>								
Redusert foreldrebetaling i SFO								
<u>Ekstra utgifter etter nasjonal gjenåpning grunnskole (spesifiser ytterligere i påfølgende linjer ved behov):</u>								
Lønnsutgifter								
Renhold								
<u>Inntektsbortfall etter nasjonal gjenåpning (spesifiser ytterligere i påfølgende linjer ved behov):</u>								
Tapte foreldrebetaling i SFO i kommunal stengningsperiode								
Andre tjenesteområder								
<u>Merutgifter</u>								
Sosialhjelp								
Koronatelefon								
IKT/Kommunikasjon								
Renhold								
Barnevern								
Leverandørkontrakter (force majeure)								
<u>Andre merutgifter (spesifiser på linjene nedenfor)</u>								
Besparelser/reduerte utgifter (spesifiser på påfølgende linjer), oppgi med minusfortegn								
Vikarutgifter								
Kurs, konferanser, reiser								
Effekt av redusert deflator fra 3,1 til 1,4 prosent								
<u>Andre utgiftsreduksjoner (spesifiser på linjene nedenfor)</u>								

¹ Kommunene kunne også supplere med egne rader i skjemaet.

Tabell 2 Spørreskjema til fylkeskommunene¹

	Medgått første åtte mnd.				Anslag 3. tertial			
	Jan	Feb	...	Aug	Sep	Okt	Nov	Des
Videregående opplæring								
<u>Inntektsbortfall</u>								
Mindreinntekter medlemsavgift eller fast utleie								
Mindreinntekter kantine og/eller restaurant og malfag								
Mindreinntekter privatisteksamener (avmeldte kandidater)								
<u>Merutgifter (lønn og andre merutg.)</u>								
Økte utgifter til digitalt utstyr for å kunne gjennomføre digital undervisning								
Merutgifter i forbindelse med hjemreiser for avbrutte studieturer								
Økte renholdsutgifter og andre smitteverntiltak								
Overtid og mertid for lærere og nøkkelpersonell								
<u>Utgifter som bortfaller eller reduseres</u>								
Innsparinger på eleveksamen								
Lavere utgifter til kurs for ansatte								
Lavere lønsutgifter, redusert vikarbruk og lignende								
Samferdsel								
<u>Inntektsbortfall</u>								
Generelt inntektsbortfall kollektivtransport (ordinære passasjerer)								
Bortfall av refusjon fra kommuner i forbindelse med skoleskyss								
<u>Merutgifter (lønn og andre merutg.)</u>								
Merutgifter knyttet til skoleskyss								
Økte renholdsutgifter og andre smitteverntiltak								
Ekstraordinære administrative utgifter								
Utvikling av ny teknologi								
<u>Mindreutgifter som konsekvens av redusert ruteproduksjon</u>								
<u>Andre utgifter som bortfaller eller reduseres</u>								
Tannhelse								
<u>Inntektsbortfall</u>								
Tapte pasientinntekter								
<u>Merutgifter (lønn og andre merutg.)</u>								
Merutgifter lønn								
Smitteverntiltak, herunder verneutstyr								
Økte renholdsutgifter								
IKT-utgifter for digital samhandling og hjemmekontor								
<u>Utgifter som bortfaller eller reduseres</u>								
Mindreutgifter tannteknikk, forbruksmaterieell, porto, reiser etc.								
Øvrige sektorer / administrasjon								
<u>Inntektsbortfall</u>								
Varig bortfall av inntekter for utførte oppdrag (f.eks. arkeologer eller annet personale)								
<u>Merutgifter (lønn og andre merutg.)</u>								
Økte utgifter til digitalt utstyr for hjemmekontor for å kunne gjennomføre arbeidsdagen og arbeidsoppgaver								
Økte renholdsutgifter og andre smitteverntiltak								
Overtid og mertid for nøkkelpersonell								
<u>Utgifter som bortfaller eller reduseres</u>								
Vikarutgifter								
Kurs, konferanser, reiser								

¹ Fylkeskommunene kunne også supplere med egne rader i skjemaet

Vedlegg 2 Økte bevilgninger til kommunesektoren gjennom 2020 som følge av virusutbruddet

Tabell 1 Bevilgninger gitt som kompensasjon for virusutbruddet i 2020¹

	Prop. 52, 67 og 73 (før påske)	Prop. 117 (RNB 2020)	Prop. 127 (fase 3)	Prop. 142 S (september)	Sum
Økt rammetilskudd kommuner (kap. 571, post 60 og 64)²					Inntil 6 200³
Generelt kompenserende tiltak for merutgifter	3 750				
Kompensasjon av foreldrebetaling i barnehage og SFO	1 000				
Økt tilgjengelighet i helsestasjons- og skolehelsetjeneste og til avlastningstiltak og aktivitetstiltak for barn og unge med store behov		150			
Økt skjønnsmidler til kommuner som har hatt større merutgifter	250+150		400		
Skjønnsstilskudd TISK-strategi				Inntil 500 ²	
Økt rammetilskudd fylkeskommuner (kap. 572, post 60 og 64)⁴					Inntil 4 600⁵
Kompensasjon inntektsbortfall kollektivtransport	1 000	1 500	600	Inntil 1 500 ⁴	
Øremerkede tilskudd					688
Primærhelsetjeneste – praksiskompensasjon fastleger (762.70)		80			
Testing ved grenseoverganger (762.63)				210	
Psykisk helse, rus og vold – smittevern overfor sårbare grupper (765.71)		50			
Familie og oppvekst – ferie og fritidsaktiviteter og frivillige organisasjoners arbeid rettet mot utsatte og sårbare barn og unge (846.61)		53			
Barne- og ungdomsvernet – utvide alarmtilbudet for barn og unge (854.61)		4			
BFDs tiltakspakke – barn som henger etter i undervisning (226.21)		162			
Tilskudd digitale læremidler (226.21)		56			
Tilskudd digital undervisning (226.21)		73			
TOTALT					Inntil 11 488⁶

¹ I tillegg til bevilgningene vil staten i 2020 gi smittevernutstyr tilsvarende om lag 800 mill. kroner som fordeles uten krav om betaling fra kommunene.

² Med unntak av bevilgningene som er bevilget som skjønnsmidler (i alt inntil 1 300 mill. kroner), er økningen i rammetilskuddet fordelt ut på kommunene over innbyggertilskuddet og fordelt etter inntektssystemets kriterier.

³ Skjønnsstilskuddet på 500 mill. kroner til TISK-strategien som er bevilget i forbindelse med Prop. 142 S, er midler som fordeles av fylkesmannen og som skal gå til særskilte utgifter og smittevern som følge av virusutbruddet. Eventuelle ubrukte midler tilbakeføres til statskassen ved årsslutt.

⁴ Bevilgningene til fylkeskommunenes rammetilskudd er bevilget som skjønnsmidler og er fordelt ut på den enkelte fylkeskommune etter en særskilt fordeling.

⁵ Bevilgningen på 1 500 mill. kroner i Prop. 142 S er midlene til fylkeskommunene som er bevilget som skjønnsmidler. De fordeles til de enkelte fylkeskommunene i rater basert på fylkeskommunenes regnskap og oppdaterte prognoser, noe som innebærer at det må foreligge et dokumentert behov for at utbetaling skal skje). Eventuelle ubrukte midler tilbakeføres til statskassen ved årsslutt.

⁶ I totalbeløpet ligger i alt 2 000 mill. kroner inne hvor det ligger som en forutsetningene at midlene brukes. Eventuelle ubrukte midler tilbakeføres til statskassen ved årsslutt. Se også fotnote 2 og 4.

Kilde: Finansdepartementet

Tabell 2 Økte bevilgninger til kommunesektoren gjennom 2020 som er gitt på bakgrunn av virusutbruddet, men som ikke er kompensasjon (aktivitetsfremmende tiltak o.l.)

Kap.	Post	Betegnelse	Tiltak	Beløp	Prop.
225	69	Tiltak i grunnopplæringen fullføring av videregående opplæring	Tiltak for fullføring av videregående opplæring	Fagbrev på jobb – tilskudd til fylkeskommunene	46 127 S
225	69	Tiltak i grunnopplæringen fullføring av videregående opplæring	Tiltak for fullføring av videregående opplæring	Tilskudd til fylkeskommunene for at permitterte/ledige skal kunne fullføre videregående opplæring	300 127 S
225	69	Tiltak i grunnopplæringen fullføring av videregående opplæring	Tiltak for fullføring av videregående opplæring	Tilskudd til fylkeskommunene rettet mot lærlinger	175 127 S
225	69	Tiltak i grunnopplæringen fullføring av videregående opplæring	Tiltak for fullføring av videregående opplæring	Ordning rettet mot personer som går ut av videregående opplæring uten å fullføre	150 127 S
240	60	Fagskoler	Driftstilskudd til fagskoler	1500 studieplasser i høyere yrkesfaglig utdanning (fagskole)	55,1 117 S
240	61	Fagskoler	Utviklingsmidler til fagskoler	Utstyr til fagskolene	10 142 S
286	60	Regionale forskningsfond	Regionale forskningsfond, tilskudd til forskning	Regionale forskningsfond.	30 127 S
323	60	Musikk og scenekunst	Landsdelsmusikerordningen i Nord-Norge	Kompensasjon bortfall billettinntekter	0,2 127 S
541	60	IT- og ekompolitikk	Bredbåndsutbygging	Bredbåndsutbygging	150 67 S
553	61	Regional- og distriktsutvikling	Mobiliserende og kvalifiserende næringsutvikling	Kommunale næringsfond	600 127 S
553	61	Regional- og distriktsutvikling	Mobiliserende og kvalifiserende næringsutvikling	Investeringstilskudd, næringshage- og inkubatorprogram	120 142 S
553	67	Regional- og distriktsutvikling	Kommuner som vil kompensere bedrifter som rammes av omfattende lokale smitteverntiltak	Lokal kompensasjonsordning for næringslivet	200 142 S
571	60	Rammetilskudd til kommuner	Innbyggertilskudd	Tiltakspakke for sårbare barn og unge	-2,5 117 S
571	60	Rammetilskudd til kommuner	Innbyggertilskudd	Forskuttering endret basisfinansiering allmennejetjenesten HOD	66,6 117 S
571	60	Rammetilskudd til kommuner	Innbyggertilskudd	Lønntilskudd - redusert arbeidsgiveravgift tiltakssonen	43 117 S
571	60	Rammetilskudd til kommuner	Innbyggertilskudd	Kompensasjon til kommunene for bortfall av kommunale skatteinntekter	550 127 S
572	64	Rammetilskudd til fylkeskommuner	Skjønnstilskudd	Lønntilskudd - redusert arbeidsgiveravgift tiltakssonen	7 117 S
572	60	Rammetilskudd til fylkeskommuner	Innbyggertilskudd	Karriereveiledning	170 127 S
572	60	Rammetilskudd til fylkeskommuner	Innbyggertilskudd	Økt lærlingtilskudd	10 127 S
572	60	Rammetilskudd til fylkeskommuner	Innbyggertilskudd	Støtte til kompetanseheving og bedriftsintern opplæring i bedrifter som rammes av virusutbruddet for å forebygge permittering	50 52 S
572	60	Rammetilskudd til fylkeskommuner	Innbyggertilskudd	Støtte til kompetanseheving og bedriftsintern opplæring i bedrifter som rammes av virusutbruddet for å forebygge permittering	250 67 S

576	60	Vedlikehold og rehabilitering i kommuner og fylkeskommuner	Vedlikeholdspakke kommunene	2500	127 S
761	68	Omsorgstjeneste Spesielle driftsutgifter	Aktivitetstilbud til langtidsboende ved sykehjem og beboere i omsorgsboliger med heldøgns bemanning	125	117 S
761	68	Omsorgstjeneste Kompetanse og innovasjon	Studieplasser innen desentraliserte studier for ansatte i omsorgstjenesten	20	127 S
882	61	Kirkebygg og gravplasser Tilskudd til fredete og verneverdige kirkebygg	Kirker. Kompetanseheving murere	52	127 S
1420	61	Miljødirektoratet Tilskudd til klimatiltak og klimatilpassing	Klimasats - Utviklingskontrakter for grønne hurtigbåter	20	127 S
1420	61	Miljødirektoratet Tilskudd til klimatiltak og klimatilpassing	Klimasats	50	127 S
1820	60	Norges vassdrags- og energidirektorat Tilskudd til flom- og skredforebygging	Forebyggende flom- og skredsikringstiltak	65	127 S
Sum				5 812,4	

Kilde: Finansdepartementet